

ANNIE BESANT - ZAKONI VIŠJEGA ŽIVLJENJA

ZAKONI VIŠJEGA ŽIVLJENJA

ANNIE BESANT

teozofija v sloveniji

Annie Besant

ZAKONI VIŠJEGA ŽIVLJENJA

Naslov izvirnika: The laws of higher life

Izvirnik izdal: The Theosophical Publishing House, 1903

Druga elektronska izdaja

Prevod, prelom in izdal: Anton Rozman

Slika na naslovnici: William Blake - The ancient of days - © Wikimedia Commons

Leto izdaje: Ljubljana, 2022

Publikacija je brezplačna

Avtorske pravice: © Teozofija v Sloveniji 2022

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v
Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID: 102159875

ISBN 978-961-6561-34-1 (PDF)

ZAKONI VIŠJEGA ŽIVLJENJA

ANNIE BESANT

teozofija v sloveniji

Vsebina	Stran
<i>Širša zavestnost</i>	5
<i>Zakon dolžnosti</i>	20
<i>Zakon žrtvovanja</i>	31

Širša zavestnost

Letos bomo skupaj preučevali predmet, ki je življenjskega pomena za misleče, za prizadevne, za tiste, ki si želijo služiti človeštvu, za tiste, ki želijo pomagati rasi v njeni nadaljnji evoluciji. Predmet mojih predavanj sem poimenovala “Zakoni višjega življenja”, kajti mnogi ljudje, ki preučujejo religijo, ki ima opraviti z višjim življenjem, so na videz nagnjeni k temu, da bi jo izločili iz kraljestva zakona in jo pripeljali v področje samovoljnih muh, v neko čudno področje rezultatov brez prizadevanja, neuspehov brez slabosti. Ideja, da je duhovnost izven zakona, je na prvi pogled naravna, saj najdemo njej ustrezno podobnost v načinu, na katerega so obravnavali, dokler jih niso ustrezno preučili in spoznali, tudi zakone fizične ravni.

Oglejmo si za trenutek nek nenaden izbruh naravnih sil, neko strašno eksplozijo, ki morda v nekaj urah raznese mogočno goro, ali pa s skalami in kamnitimi konicami prekrije zelenje, tako da v prej ravni dolini, razločimo obrise vzniklih gričev. V takšnem izbruhu je človek vedno videl nekaj samovoljnega, katastrofičnega, neurejenega, nepričakovanega, nekaj izven urejene rasti evolucije. Toda mi vemo, da v nenadnem izbruhu vulkana ni nič več neurejenosti kot v počasni rasti morskega dna, ki po več deset tisoč letih postane gorska veriga. To delovanje naj bi bilo urejeno, prvo kata-

strofično. Vendar pa mi sedaj vemo, da se vsi naravni procesi, nenadni ali počasni, nepričakovani ali predvidljivi, odvijajo v okviru kraljestva zakona in da so po svojem delovanju urejeni.

Enako je v duhovnem svetu. Včasih lahko vidimo na videz nenaden izbruh sil duhovnega kraljestva, nenadno spremembo, na primer, celotnega človekovega življenja; lahko vidimo, kako se njegov značaj v vseh pogledih v celoti spremeni; lahko vidimo, kako se celotna človekova narava spremeni v eni sami uri. Toda mi smo se naučili razumeti, da je tudi v tem primeru prisotno delovanje vzvišenega zakona; da tudi v tem primeru ni nič neurejenega, pa čeprav precej takega, kar mnogi še ne razumejo. Tako začnemo spoznavati, da tako v duhovnem kot v fizičnem vesolju obstaja najvišje življenje, ki se objavlja na neskončno različnih načinov in da je to življenje v svojem delovanju vedno urejeno, ne glede na to, kako nenavadno, kako čudovito, kako nepričakovano je za naše zamegljene in kratkovidne oči.

Zato se bomo za trenutek ustavili pri ideji zakona ter pogledali kaj pomeni. Potem, ko bom razložila, kaj mislim z “zakonom”, vam bom poskušala nedvoumno predstaviti, povsem ločeno od religije in religioznega mišljenja, da poleg zavestnosti, ki deluje v možganih in živčnem sistemu, obstaja še širša zavestnost, širša kot ta, ki jo imenujemo človekova budna zavest. Jutri pa bomo nato obravnavali, kako se lahko začne ta zavest razkrivati in rasti pod okriljem *zakona dolžnosti* s popolnim izpolnjevanjem svojih obveznosti v življenju. V tretjem in zadnjem predavanju pa bom prešla na tisto najvišje in prefinjeno področje, kjer mesto zakona zunanjih obveznosti prevzame notranji zakon, kjer mesto izpolnjevanja dolžnosti, ki pomeni plačilo dolgov, prevzame žrtvovanje, ki je izliv življenja. Kjer je vse opravljeno z veseljem, voljno, v popolni predaji samega sebe. Kjer človek ne sprašuje: “Kaj moram narediti? Kaj je moja dolžnost?” ampak deluje zato, ker je božansko našlo v njegovem življenju kanal za izlivanje. Kjer zaradi popolnosti notranjega zakona on ne potrebuje nobene zunanje prisile.

Takrat človek raste z *zakonom žrtvovanja*, ki je zakon, ki vlada tako vesolju kot človeškim srcem. Z žrtvovanjem, ki je le medel odsev božanskega žr-

tvovanja, s katerim so nastali svetovi. S tistim žrtvovanjem, ki je le droben odsev, drobna, medla poustvaritev, ko se človekovo srce vrže k nogam lotosa *gospoda žrtvovanja* in tako postane kanal za božanski izliv, ki je na začetku lahko še majhen in nepomemben, pa vendar kanal življenja Logosa, ki ga ne napolnjuje tisto malo, kar je dano, ampak veliki izliv, ki uporablja človeka za svoj kanal.

Sedaj pa poskušajmo razumeti, kaj mislim z izrazom "zakon". Pri tem vprašanju vedno znova in znova naletim na zmedene misli, ki vodijo študenta v številne zadrege in zmedo.

Ko govorimo o zakonu neke dežele, vi zelo dobro veste, kaj to pomeni. Zakon dežele je neka stalno spreminjajoča se stvar, ki se spreminja s spreminjanjem idej avtoritete, ki zakone sprejema, in to ne glede na to, ali so ta avtoriteta usta avtokratskega monarha ali glas zakonodajne skupščine, ne glede na to, ali je objavljen v imenu suverena ali v imenu skupnosti, v kateri naj zakon deluje in vlada. Zakon je vedno neka sprejeta stvar, povelje zaradi določenega cilja. Avtoriteta, ki ga sprejme, ga lahko tudi razveljavi, ga lahko spremeni. Zakoni dežele so povelja: "Naredi to! Ne naredi tega!" in povelja okrepijo kazni. Če prekršiš to povelje, sledi takšna kazen.

Nadalje, ko preučujemo kazni, ki so po različnih deželah povezane z zakoni, kazni za kršitev istega povelja, lahko ugotovimo, da so le-te poljubne in da se spreminjajo kot sami zakoni. Kazni niso, v vseh ozirih, posledice dejanj kršitve zakona, ampak so umetno dodane kršitvi zakona in jih je možno kadar koli spremeniti. Na primer, nek človek je nekaj ukradel. Nek narod bo to dejanje kaznoval z ječo, drugi z bičem, tretji s sabljo, ki bo odsekala pregrešno roko, spet drugi z vrvjo, ki bo zaključila življenje. V vsakem primeru kazen nima nič skupnega s prestopkom.

Ko pa govorimo o naravnih zakonih, ne mislimo na nobeno od stvari, ki smo jih prepoznali kot značilnosti človekovih zakonov. Zakon narave ni povelje, ki bi ga zasnovala katerakoli avtoriteta. Je ugotovitev pogojev, pod katerimi se nespremenljivo odvija neka določena stvar. Ne povelje, ampak

ugotovitev pogojev. Kjerkoli naletimo na te pogoje, jim sledi določen dogodek. To je objava posledice, nadaljevanja, nespremenjenega, nepreoblikovanega, nepopravljivega, kajti ti zakoni so izraz božanske narave, v kateri ni sprememb in niti sence spreminjanja. Zakon narave ni povelje: "Naredi to! Ne naredi tega!" Je ugotovitev: "Če so prisotni ti in ti pogoji, se bodo dogodile te in te posledice." Če se pogoji spremenijo, se bodo z njimi spremenile tudi posledice.

Z naravnim zakonom tudi ni povezana neka poljubna kazen. Narava ne kaznuje. V naravi imate ugotovitev pogojev in posledico dogajanja, in nič več. Če je prisoten tak in tak pogoj, bo sledilo to in to. Rezultat je neizogibna posledica ali nadaljevanje določenega dogajanja, ne pa neka samovoljna naložitev kazni. Toda razliko med naravnim in človeškim zakonom lahko razvijemo naprej. Človekov zakon se lahko razveljavi, medtem ko ne more biti razveljavljen noben naravni zakon. Narava ne pozna kršenja svojih zakonov. Zakon ostane enak, ne glede na to, kaj storite. Lahko se razstavite na koščke, a zakon bo ostal nespremenjen. Ob njem se lahko razbijete ali razletite, a ostal bo trden kot skala, ob kateri se razbijejo valovi. Ti je ne morejo niti stresti niti premakniti, niti za las, lahko se le ob njenem vznožju razpršijo v peno.

Takšen je zakon narave - ugotovitev pogojev, nespremenljivih posledic, neizogibnih, neprekinjenih dogajanj. Takšen je zakon. Ko začnete preučevati tako višje kot tudi nižje življenje, ga morate obravnavati na takšen način.

S tem si pridobite občutek popolne gotovosti, neskončne moči, brezmejnih možnosti. Ne nahajate se več na področju samovoljnih muh, kjer se lahko danes zgodi to, jutri nekaj drugega. Vi lahko delujete s popolno gotovostjo glede rezultatov. Vaše lastne predstave ne spremenijo zakona. Vaša spremenljajoca se čustva se ne dotaknejo večne volje. Vi lahko delujete z zaupanjem v rezultat, ker počivate v realnosti, edini realnosti, ki je zakon veselja.

Vendar pa v kraljestvu zakona obstoja stvar, ki potrebna za delo v miru in v gotovosti - stvar, ki se zahteva je znanje.

Zakoni nas lahko, dokler o njih ne vemo nič, premetavajo sem ter tja, nam lahko preprečijo naše načrte, lahko prekrizajo naša prizadevanja, lahko pripeljejo naša upanja do propada, nas potopijo v prah. Ti isti zakoni, ki nas lahko onemogočijo, dokler smo nevedneži, pa postanejo naši služabniki, naši pomočniki in naši navdihovalci, ko neznanje nadomesti znanje. Kako pogosto sem v tej deželi, in tudi drugih, omenila tiste plodne in pomenljive besede, ki jih je izgovoril nek angleški znanstvenik - besede, ki bi morale biti vgravirane zlatimi črkami - "Naravo osvojimo s poslušnostjo!"

Spoznaj zakon, ubogaj ga, deluj z njim, in dvignil te bo navzgor, s svojo neskončno močjo in te popeljal do cilja, ki ga želiš doseči. Zakon, ki je nevaren, dokler ga nismo spoznali, postane rešitelj, ko smo ga spoznali in doumeli. Spoznaj, kako te je fizična narava skozi leta, ki ležijo za teboj, vse bolj in bolj učila tega čudovitega dejstva. Večkrat lahko vidite, kako se iz nevihtnega neba izstreli blisk, zadane stolpič, in glej! uniči ga neobrzdana in nezaustavljiva strela ognja. Kako nevarno, kako strahovito, kako skrivnostno! Kako lahko ubogi človek kljubuje ognju nebes? Človek se lahko nauči, lahko ta ogenj vpreže v svoje služenje. Vpreže ga lahko v jarem znanja. In glej, ta ista sila bo tedaj nosila njegova sporočila preko morij in dežel, ki bodo sina, ki je potoval tisoče milj, združila z očetom v ljubečo vez sočutja in komunikacije. Blisk, ki je uničeval, bo postal električni tok, ki podarja upanje in življenje zaskrbljenemu staršu, in ki bo prenašal sporočila ljubezni in dobre volje preko kopnega in morja. Narava bo osvojena in njene sile bodo postale naši služabniki, če se naučimo delovati na njen način.

Tako je z vsemi silami, zgoraj in spodaj. Tako je na vsakem polju veselja, vidnega in nevidnega. Poznati morate zakone višjega življenja, če naj bi jih živeli. Spoznajte jih in ponesli vas bodo proti vašemu cilju. Bodite nevedni in vaši naporji bodo onemogočeni in vsa vaša prizadevanja zaman.

Sedaj bom govorila o tem, kar sem poimenovala širša zavestnost. O njej želim govoriti z dveh zornih kotov: z zornega kota vzhoda, ki se je naučil preučevati zavest od znotraj, ki gleda na zavest, delujočo v telesu, kot na najnižjo manifestacijo zavesti, kot na omejen izraz višje in širše zavestnosti.

O njej pa želim govoriti tudi z zornega kota zahoda. Predvsem zaradi tega, ker sta se zahodno mišljenje in znanost razširila po tej deželi in ker obstaja o njej tako vidna prisotnost, tolikšna privlačnost, da večkrat uspeta najti pot do uma, ko domačemu izrazu to ne uspe.

Zato vam želim pokazati, kako med mnogimi osebami, navajenimi na materialistično zahodno mišljenje in znanost, sedaj obstaja spoznanje, da obstaja zavest, ki je širša kot zavest možganov. Spoznanje o zavesti, ki presega telo in ki je predmet občudovanja in osuplosti, ki je predmet nasprotujoče si in široko razpredene razprave, ki jo vodijo ljudje znanosti, ter jo poskušajo razumeti in ponižati v neko znano obliko v območju kraljestva zakona. Raziskovanje jih preko znanstvenih poskusov vodi na fizično raven in do istih rezultatov, ki jih najdemo v vzhodnih učenjih, do rezultatov, doseženih s prakso joge in posledičnim razvojem višje zavestnosti, ki gleda iz višjih ravni navzdol na fizično raven. Vzhodna psihologija sprejema dejstvo višjega Jaza in opazuje, kako ta Jaz deluje v različnih *upadhis* (telesih, op.p.) - deduktivno odkriva njegova delovanja na fizični ravni.

Zahodna psihologija - začena na fizični ravni in najprej preučuje *upadhis* ter nato zavest v njih – nato pa se počasi vzpenja, korak za korakom, dokler ne preseže navadna telesna stanja in svojimi umetnimi metodami ne poustvari stanja zavesti, ki so na vzhodu že dolgo znana, ter poskuša, nedoločno in tipajoče, izdelati neko teorijo, ki naj bi dejstva naredila razumljiva in jasna. Dolga pot je včasih nenavadna in ne preveč obetajoča, vendar vseeno pelje do podobnega cilja, ki ga je pred dolgimi obdobji zaznal duhovni vpogled vidca.

To je smer, po kateri naj bi potovali danes popoldan. Ni potrebno, da bi se dalj časa zadržali pri predmetu, ki ga imenujemo budna zavest - mentalne sposobnosti, čustva, itd., ki nas obdajajo v običajnem vsakodnevnem življenju. Zahod je začel njih preučevanje preko možganov in živčnega sistema. Pred petindvajsetimi leti ni veljala za ustrezno nobena psihologija, ki ni bila utemeljena na poznavanju fiziologije. Izrek je bil: "Začeti morate s preučevanjem telesa in živčnega sistema, zakoni njegovega delovanja in pogoji

njegovega delovanja. Šele ko poznate te, lahko razumete delovanje mišljenja in dejavnosti uma ter tako postavite trden temelj racionalne psihologije na vašem poznavanju fiziologije.”

Mislim, da najbolj napredni študentje na zahodu danes ne podpirajo več tako enoglasno to idejo. Ne glede na to, pa je preučevanje vzdolž teh fizioloških smeri pripeljalo do zelo pomembnih rezultatov, kar se zgodi vedno, ko človek pošteno preiskuje naravo.

Prvič, opazili so, da človekova zavest ni omejena le na budno stanje. Začeli so preučevati sanje. Poskušali so analizirati in razumeti delovanje zavesti v času, ko je telo spalo. Zbrali so veliko število dejstev in jih razvrstili. Toda s svojimi raziskovanji niso bili zadovoljni, ker je bilo težko izločiti vse tiste pogoje, ki jih niso želeli preučevati. Sanje je večkrat proizvedel nered v nekem telesnem organu, pogostokrat zaradi pretiranega hranjenja ali slabe prebave. Želeli so odstraniti te pogoje. Postopno so prišli do zamisli, da bi preučevali zavest sanj z vključevanjem umetnega transa, transa, ki naj bi bil stanje sna pod določenimi določnimi pogoji, proizvedeno po volji in ne rezultat motenj kateregakoli telesnega organa.

Temu so posvečene raziskave hipnotizma, poizkusi, ki so jih ponavljali vedno znova in znova in o katerih lahko beremo v knjigah, ki so posvečene tem študijam.

Kakšen je bil rezultat teh precej razširjenih, pogosto ponavljanih preizkusov? Naslednji: pod pogoji, v katerih normalno mišljenje ni bilo mogoče, ker so bili možgani v stanju sna, slabo oskrbovani s krvjo, pod pogoji, ki so značilni za komo, se je pojavil niz nepričakovanih rezultatov. V stanju, ko so bili možgani paralizirani, se mentalne sposobnosti niso zmanjšale, ampak nasprotno, sposobnosti uma so postale ostrejše, silovitejše, subtilnejše, na vsak način močnejše.

Na svoje presenečenje so v stanju transa odkrili spomin, ki je segel preko pozabljenih let življenja in oživil dogodke iz otroštva, ki so bili že dolgo pozabljeni. In ne samo spomin, tudi moči razsojanja, argumentiranja, pre-

sojanja, so postale močnejše in lažje uporabljive, bolj učinkovite v svojem delovanju; v pogojih, ko so bili čuti kot v spanju, so funkcije čutov delovale skozi organe bolj učinkovito kot običajno. Oko, ki se ni odzivalo na svetlobo električne svetilke, je predrlo razdalje, ki jih v budnem stanju ni bilo zmožno premeriti. Bralo je iz zaprtih knjig, prodiralo v notranjost telesa in opisovalo bolezni, ki sta jih zakrivala meso in skelet. Nekaj podobnega se je dogajalo z ušesom. Uho je slišalo zvok, ki ga je bilo v budnem stanju moč zaznati le onkraj meja slišnosti, ter odgovarjalo na tako šibke in občutljive vibracije, ki jih običajno uho ne more zaznati.

Ti rezultati so ljudi presenetili in začeli so se spraševati: kakšna je ta zavestnost, ki vidi brez oči, ki sliši brez ušes, ki se spominja, ko je organ spomina paraliziran, in ki razsoja, medtem ko je instrument razsojanja negiben? Kakšna je ta zavestnost in kateri so njeni instrumenti?

Ti nenavadni rezultati se niso pojavili samo v stanju transa. Odkrili so, da je s poglobitvijo transa, zavest še bolj vzvišena. To je bil naslednji korak. Trans, ki ni tako globok, kaže le določeno povečanje sposobnosti. Ob večji globini transa pa tudi rezultati zavestnosti zasijejo bolj odlično. Zbrana so bila dejstva, ki kažejo na to, da človek nima le ene zavesti, ampak več zavesti. Poskusi z neko nevedno kmečko žensko, ki je bila v svojem normalnem stanju omejena, neumna in težavna, so pokazali, da je postala v transu bolj inteligentna. Čudno je bilo to, da je gledala na svojo lastno zavestnost v budnem stanju s prezirom, da je kritizirala njena delovanja, omalovažujoče govorila o njenih omejitvah ter, ko je govorila o njej, izražala ostre besede, kot na primer: "tista kreatura".

V še bolj globokem transu, v še globljem snu, se je pojavila še bolj vzvišena zavestnost, dostojanstvena, resna, razsodna, ki je opazovala drugi dve manifestaciji in ju kritizirala s strogostjo, ločevanjem in distanco, kritizirala njuna dejanja, obsojala njune napake, razgaljala njune omejitve. V tej kmečki ženski so bila razpoznavna tri stanja zavesti; in globlji ko je bil trans, bolj vzvišena je bila objavljena zavestnost.

Pojavilo se je še neko drugo nenavadno dejstvo. V svojem budnem stanju kmečka ženska ni nič vedela o svoji drugi in tretji zavesti. Za njo nista obstajali. Druga je poznala tisto pod sabo, ni pa poznala tiste nad sabo. Tretja je poznala obe dve, ni pa vedela za nič višjega nad sabo.

Iz tega se je porodila naslednja zamisel: ne le, da kaže zavestnost v transu višje moči kot v budnem stanju, ampak lahko zatrdimo, da omejena zavestnost ne pozna širše zavestnosti, ki je onstran njenih lastnih omejitev. Višja pozna nižjo, nižja pa ne pozna višje. Nevednost nižje še ni dokaz za neobstoje višje. Omejitve, ki obdajajo nižjo zavestnost ne moremo uporabiti kot argumente proti višjemu stanju, ki jih ne more ovrednotiti zaradi svojih omejitev. Takšni so nekateri rezultati zahodne znanosti in njenih raziskovanj.

Sedaj prehajamo na drugo smer preučevanja. Ljudje, materialističnega mišljenja, so skrbno preučevali mehanizem možganov in prišli do zaključka, da se v možganih objavljajo nenormalni rezultati zavesti, ločeno od vseh stanj umetno vsiljenega transa. To šolo mislecev lahko povzamemo z deklaracijo Lombrosa, velikega italijanskega znanstvenika. Slednji je izjavil, da so možgani genialnega človeka nenormalni in bolni. "Genij se nagiba k norosti". Kjerkoli naletite na možgane, ki objavljajo nenormalno dogajanje, je to smer bolezni, katere naravna posledica je norost.

Takšna ideja je obstajala tudi še pred Lombrosom, saj je že Shakespeare izjavil: "Veliki duh z norostjo je povezan."

Ugotovitev sama po sebi ne bi prinesla veliko škode, če se ne bi nadaljevala z delom Lombrosove šole. Njegove ugotovitve so postale silno in strašno orožje proti vsem religioznim izkušnjam. Ljudje te šole snujejo svoje zaključke na fizioloških dejstvih in pravijo, da možgani postanejo nenormalni, če se odzivajo na spodbude, na katere se normalni možgani ne odzivajo.

Potem, ko se je ta ideja postopno razširila, so naredili naslednji korak in rekli: "Tu je razlaga za vse religiozne izkušnje. Vedno smo imeli vizionarje, mistike in jasnovidce. Vsaka religija prinaša pričevanja o nenormalnih do-

gajanjih, o vizijah in stvareh, ki normalno niso vidne za uglašene, uravnotežene in racionalne možgane. Človek, ki ima vizije je bolan človek. Je neuropat, je bolan, četudi je svetnik ali modrec. Vse izkušnje svetnikov in modrecev, vsa njihova pričevanja o pojavih iz nevidnih svetov - vse to so sanje neurejenega uma, ki deluje v možganih, ki so prenapeti in bolni.”

Religiozni ljudje, ki so jih prestrašila takšna stališča, niso vedeli, kako naj se na to odzovejo. Zbegani, zaradi tega, ker je bilo to za njih bogoskrunstvo, ki obravnava vse religiozne izkušnje kot neuropatske, svetnike kot neuropate, žrtve bolnega živčnega sistema, trpeče zaradi skritih živčnih težav, niso vedeli, kaj naj bi rekli. Zdelo se je, da bo ta ideja porezala vse korenine upov človeštva, da bo z enim samim zamahom pometla vsa širna svetovna pričevanja o realnosti nevidnih svetov.

Vendar pa obstaja odgovor, ki ga lahko ponudimo tej drzni trditvi. Odgovor bom podala v najkrajši možni obliki in razložila pogoje, pod katerimi ga je mogoče upoštevati.

Recimo, da je ta trditev popolnoma resnična. Recimo, da so bili vsi veliki človeški geniji v religiji, znanosti in literaturi neuropati, z bolnimi možgani: kaj potem?

Ko sodimo o vrednosti tega, kar posameznik daje svetu, tega ne sodimo po stanju njegovih možganov, ampak po rezultatih njihovega dela na srca, zavesti in delovanja ljudi. Če so bili vsi geniji dvojčki blazneža, če so imeli vsi svetniki bolne možgane, če so vse vizije o najvišjem, o devah in svetnikih, prihajale skozi bolne možgane: kaj potem?

Vrednost njihovega dela je merilo, s katerim jih merimo. Ali lahko spremembo, ki nastopi v človeku ob prisotnosti svetnika, razložimo s tem, da rečemo, da so svetnikovi možgani bolni? Če je temu tako, potem je bolezen svetnika boljša kot zdravje povprečnega garača. Prenapeti možgani genija so tisočkrat bolj dragoceni za človeštvo kot možgani človeka na cesti. Sprašujem se, kaj so nam dali ti ljudje, in ugotavljam, da je vsaka najvišja resnica, ki spodbuja človeško prizadevanje, ki je prišla od Boga k človeku, da je

vsaka resnica, ki nas tolaži v naših žalostih, ki nas dviguje nad strah pred smrtjo, ki nam omogoča, da se spoznamo kot nesmrtni, prišla od takšnih neuropatov. Kaj mi mar etiketa, ki ste jo prilepili njihovim možganom v vaši fiziologiji! Občudujem vse tiste, ki so dali človeštvu te resnice, zaradi katerih živijo.

Moj drugi odgovor je: pretehtajmo, do kolikšne mere obstajajo dokazi za resnico v stališčih Lombrosove šole. Pripravljena sem priznati, da ima v zvezi z fiziološkimi pogoji Lombroso do neke mere prav in da je popolnoma naravno, da je tako. Normalni človekovi možgani, ki so rezultat evolucije skozi vse dosedanje stopnje, so možgani, ki lahko najboljše obravnavajo le običajna vprašanja v svetu, kupovanje in prodajo, goljufanje in sleparijo, špekulacije, teptanje slabotnih. Normalni možgani se morajo ukvarjati z grobstvo in neredom življenja, s tem, da vlečejo svet naprej. Obravnavati morajo vsakodnevne dogodke življenja. Od njih ne moremo pričakovati objavljanj višje zavestnosti, od njih, ki so hranjeni z nečisto hrano, ki so suženj strastem, delo sebičnosti in krutosti. Kako lahko od teh možganov pričakujemo kakršenkoli odziv na duhovne spodbude višje zavestnosti, ali kakršnokoli občutljivost za prefinjene vibracije višjih svetov? So produkt pretekle evolucije in predstavljajo preteklost.

Kako pa je drugačnimi možgani, z možgani, ki se odzivajo na subtilnejše vibracije? To so možgani, ki nosijo obete za prihodnost. Govorijo nam, kakšna naj evolucija bo in ne o evoluciji, kakršna je bila. Tiste, ki so na čelu evolucije, verjetno, zaradi svoje subtilnejše in bolj razvite narave, bolj razburijo grobe vibracije nižjega sveta, kot tiste, ki so na njih bolj prilagojeni. Dejstvo, da so njihovi možgani bolj odzivni na subtilnejše vibracije, jih naredi manj sposobne za odzivanje na bolj grobe vibracije nižjega sveta.

Imamo torej dvoje zelo različnih stanj. Prvič, imamo bolj visoko razvite možgane, ki so normalno občutljivi in pripravljeni, da se odzovejo na subtilnejše vibracije in v stanju zelo občutljivega ravnovesja. To so možgani genija - duhovnega, umetniškega, literarnega. Drugič, imamo možgane, ki so pod stresom ostrih čustev, ki so zato nenormalno občutljivi in napeti,

iztirjeni iz normalnega reda. To so možgani običajnega vernika in jasnovidca.

Prvi so zdravi in pametni, vendar slabo prilagojeni na zahteve nižjega življenja in nemarni pri običajnih zadevah. Nasilne vibracije jih z lahkoto pretresejo, zato so pogosto vznemirjeni in nestrpni. Bolj ali manj lahko jih je mogoče spraviti iz ravnovesja. Občutljivo ravnotežje njihovega zapletenega živčnega ustroja je veliko lažje porušiti kot surov samo-nadzorovan mehanizem manj razvitih možganov. Kasneje v evoluciji takšni možgani pridobijo stabilnost in elastičnost, za enkrat pa še z lahkoto izgubljajo ravnovesje.

Druge, ki običajno niso pripravni za odzivanje na fine vibracije, je mogoče vzburiti le do točke, ko napetost poškoduje njihov mehanizem, kar se kaže kot živčna motnja. Močno čustvo, silna želja po višjem življenju, podaljšana koncentracija in molitev, dejansko vse, kar prenapne živce, omogoča, da sčasoma možgani postanejo dovolj občutljivi za odzivanje na vibracije iz subtilnejših ravni bivanja. Tedaj se pojavijo vizije in druga nenormalna dogajanja. Nad-fizična zavest pridobi, za kratek čas, dovolj občutljiv nosilec, ki se odzove na, in sprejme, njene spodbude. Neuropatski možgani ne sprejemajo vizij. Te pripadajo nad-fizičnemu svetu. Vendar pa neuropatski možgani priskrbijo nujne pogoje, da vizija lahko naredi vtis na fizično zavest. Te pojave pogosto spremlja histerija in druge živčne bolezni.

Dejstvo je, da z razumno in modro vodeno evolucijo, bolezen ni več nujen pogoj za te višje izkušnje. Vendar pa ni ne-naravno, da bosta v mnogih primerih takšen moški ali ženska - nerazvita in neizurjena, brez izkušenj o introspekciji in samo-analizi ter brez znanja o delovanju zakonov o zavesti - ki sta potopljena v običajne pogoje življenja, manj racionalna na fizični ravni kot njuni prijatelji, ki jih manj zanimajo skrbi tega sveta, zato ker jim je več do stvari višjega življenja.

Za trenutek si oglejmo, zakaj obstaja takšna nevarnost. Razlog je preprost. Ohlapna struna ne oddaja nobenega tona. Če jo napnete, pa bo struna zve-

nela. Le, ko je dovolj napeta nam da ton. Toda takrat je tudi bolj izpostavljena nevarnosti, da se pretrga. Tako je tudi z možgani. Medtem, ko so nenapeti, se odzivajo le na počasne vibracije fizične ravni. Skozi takšne možgane ne more zveneti nobena nebeška glasba, ker živčna materija ni dovolj napeta, da bi se odzvala na bolj hitre vibracije. Običajni možgani se lahko odzovejo šele, ko neko močno čustvo ali nek napor druge vrste dovolj napne živčno materijo. Zato šele takšna napetost, ki se v vsakodnevem življenju kaže kot živčna vznemirjenost, histerija, priskrbi pogoje, da se živčna materija lahko odzove na bolj hitre in subtilne vibracije kot so tiste iz fizične ravni. Napetost živčnega stanja je nujen pogoj za izražanje višjega življenja in zavestnosti. Ko dobro razumete do dejstvo, izgubi veliki napad Lombrosove šole na vse religiozne izkušnje, vso svojo moč in grožnjo.

Ko imate opravka z nosilci, ki so na običajni stopnji evolucije in ki niso pripravljeni na subtilne vibracije je, bolezen, neuropatija, naravno stanje. Zato, da se bodo lahko odzvali na višje vibracije, je potrebno nosilce rafinirati, jih bolj napeti. Na naši sedANJI stopnji evolucije, ko nas obkrožajo nečiste okoliščine, nečisti magnetizmi, moteči vplivi vseh vrst, ni čudno, da nepripravljene možgane, ki bi se radi odzvali na višje vibracije, razburijo nižje vibracije do te mere, da postanejo med surovimi toni sveta neskladni.

Poglejte na vzhod in videli boste, kako so tam to nevarnost razumeli, se pred njo varovali ter se je izogibali. Vzhodna psihologija predpostavlja, da obstaja Jaz, ki zbira okoli sebe upadhi za upadhi, nosilec za nosilcem, Jaz, ki postopno oblikuje svoje lastne instrumente; oblikuje mentalno telo, ki s svojimi močmi mišljenja stopa v stik z zunanjim svetom; oblikuje astralno telo, ki se s svojimi močmi čustev izraža v zunanjem svetu; oblikuje fizično telo, z namenom, da lahko s tem aspektom dejavnosti deluje v zunanjem svetu. V vzhodni psihologiji imamo opraviti z zavestjo, ki oblikuje telesa v skladu s svojimi potrebami.

Torej, kako naj bodo oblikovana telesa za potrebe višje zavestnosti? S postopnim rafiniranjem in postopnim nadzorom višjega. Zato je kot sredstvo meditacija zapovedana. Če pa je človek želel napredovati zelo hitro, so mu

svetovali, naj odide v pragozd in se začasno osami od nižjega sveta. Tako se umakne pred grobim magnetizmom zunanjega sveta in se odpravi na kraj, kjer ga grobe vibracije ne dosežejo ter vznemirjajo. Tam, v džunglah in gozdovih, so takšni ljudje začeli meditirati.

Zaradi koncentracije uma, zaradi postopnega obvladovanja nižjih sposobnosti, so se možgani napeli in rafinirali ter usmerili pozornost na višje. Zavest, ki skozi to usmerjeno pozornost deluje od zgoraj navzdol, deluje na fizične možgane, jih bolj napne in varno uglaši za odzivanje na višje vibracije. To isto občutljivost, ki jo hipnotizem doseže z umetnimi sredstvi, se v jogi doseže s popolnim umikom zavesti iz *indriyas*.

Naslednji korak, ki sledil zapori čutov, je bila ohranitev miru moči uma, tako da je postal um trden, da je prenehal vibrirati in postal miren, sposoben odzivanja na vibracije, ki prihajajo od zgoraj. Ko je um postal miren in tih, ko ni bilo nobeni želji dovoljeno, da bi zmotila njegove spokojnosti, enake tisti popolnoma umirjenega jezera, se je vanj vtisnil odsev Jaza. Človek je v mirovanju uma in tišini čutov spoznal veličino, veličastje Jaza. Takšna je pot na vzhodu.

Iz tega poskušajmo razumeti, kako je potrebno možgane spremeniti, kako jih je potrebno rafinirati, kako izboljšati, kako je potrebno oblikovati vse njihove povezujoče vezi, da se potem lahko izrazi višja zavestnost. Če sledimo tej smeri samo-discipline, ali joge, kakšni so potem pogoji za evolucijo možganov? Prvič, čistost telesa; drugič, rafiniranje telesa in povečana kompleksnost možganov. To je bistveno. Ne predpostavljajte, da ste, dokler vam še vedno vladajo strasti, dokler njihove zahteve še vedno vznemirjajo um, dokler telo še ni napeto, pripravljene na to, da um sprejme odsev Jaza.

Morate se naučiti vladati telesu, ga ohranjati pod nadzorom, mu nuditi potrebni spanec, ustrezno vadbo, ustrezno hrano, zadovoljevati vse njegove potrebe, tako da ohranja zdravje, ne kot mojster, ampak kot poslušni služabnik zavesti. Poslušajte kaj pravi Šri Krišna (*Bhagavad Gita*, vi 16.):

Za jogo ni, kdor je preveč
ali pa premalo, Ardžuna.
Pa tudi tisti ne, ki spi
premalo ali pa preveč.

Ne sme biti prisotna nobena skrajnost. Če naj bi postal dober instrument, potem telesa ne smemo mučiti, a mu tudi ne popuščati, da bi si lahko domišljal, da je mojster Jazu. Če sledimo tej vadbi, potem postanejo možgani, pri tem, ko želimo doseči njihovo prefinjenost in občutljivost, sposobni sprejemati subtilnejše vibracije, ne da bi izgubili ravnovesje in zdravje. Jogi je najbolj čudovito občutljiv, a tudi popolnoma zdrav. Ko smo dosegli nadzor nad in očistili telo, ga lahko naredimo občutljivega za višje vibracije, odzivnega za odzvanjanje subtilnejših not. Toda za kaj takega, moramo izgubiti interes za nižje in postati ravnodušni za privlačnosti zunanjega življenja. *Vairagya*, brezstrastnost, je to, kar je pogoj za to, da se višja zavestnost razkrije v nižjem svetu. Dokler ljubite nižje stvari sveta, višja zavestnost ne more uporabiti tak upadhi za svoj nosilec. Le predanost najvišjemu, le čist, dobro uravnotežen, inteligenten razvoj uma in čustev, le to je pot, po kateri moramo stopati, če naj bi se višja zavestnost objavila na zemlji.

Naše življenje mora biti čisto, sočutno in nežno. Naučiti se moramo, da vidimo Jaz v vsakem okoli nas, tako v grdem kot lepem, tako v nizkem kot v visokem, tako v rastlini kot v devi. Tisti, ki vidi Jaz v vsem, in vse stvari v Jazu, on resnično vidi, on vidi.

Zakon dolžnosti

V našem včerajšnjem pogovoru smo prišli do določenega zaključka. Preučevali smo naravo zakona in ugotovili, da v vsakem od nas obstaja, ravno tako kot budna možganska zavest, tudi širša zavest. Spoznali smo, da je nujno, če naj bi se ta zavest objavila, da so čuti popolnoma pod nadzorom in um napet. Do sem smo prišli včeraj pri našem študiju višjega življenja.

Sedaj stopamo na drugo stopnjo našega preučevanja. Obravnavati moramo, kako naj ravna človek, da se bo lahko višja zavestnost objavila v vsej svoji moči. Želimo spoznati stopnje priprave in spoznati, kaj lahko sedaj naredi vsakdo od nas, v stanju, v katerem smo, da se pripravi na to božansko odkritje, za blaženost brstenja zavesti, ki počasi raste v notranjosti vsakega od nas. Zato, da bomo lahko dobro sledili predmetu, moramo natančno opredeliti besedo ali dve, ki ju bomo nenehno uporabljali.

Prvič, kaj pomeni višje življenje? Ti dve besedi sem uporabila v najširšem smislu, in sicer, za ponazoritev vseh manifestacij življenja, ki so nad fizičnim. Vključevali naj bi objavljane človeka v različnih svetovih, ki so nevidni za oči mesa - področja, za katera uporabljamo besedo "ravni" - za astralno

raven, mentalno, buddhično, atmično raven in za vse, kar leži v širnem vesolju onkraj te.

Drugič, na kaj mislimo z izrazom “duhovno”? Niso vse, tako opredeljene manifestacije višjega življenja, nujno duhovne. V naših mislih moramo ločevati med obliko, v kateri je zavest utelešena, in zavestjo samo. Nič, kar pripada obliki, ni po svoji naravi duhovno. Življenje oblike pripada na vsaki od ravni manifestaciji *prakriti* in ne duhovnemu. Manifestacija življenja v obliki obstaja lahko na astralni ali na manasični ravni, vendar pa ni nič bolj duhovna kot tista na fizični ravni.

Povsod je prakritična manifestacija zgolj pojavna, in nič, kar je pojavno, ni duhovno. To je trditev, ki si jo je potrebno zapomniti, sicer bomo v našem študiju boleče grešili in ne bomo izbrali pravih sredstev, s katerimi razvijamo duhovnost. Ni pomembno, ali se odraža življenje oblike na nižji ali višji ravni - v kamnu, rastlini, živali, človeku ali v devi. Dokler je prakriti, dokler je v svoji naravi pojavno, nima nič opraviti s tem, kar lahko nosi ime duhovno. Človek lahko razvije astralne ali manasične *siddhije*, lahko poseduje oko, ki vidi daleč v prostor, daleč čez meje vesolja, lahko sliši petje dev in posluša prepevanje v *Svargi*, vendar je vse to pojavno, vse to je prehodno. Duhovno in večno se ne nahajata v življenju oblike.

Kaj je potem duhovnost? To je samo življenje zavesti, ki prepoznava združenost, ki vidi v vsem en Jaz in vse v Jazu. Duhovno življenje je življenje, ki prodre skozi neskončno število pojavov, skozi tančico *maye*, in vidi *eno* in *večno* v vsaki spreminjajoči se obliki. Poznati Jaz, ljubiti Jaz, uresničiti Jaz, le to in samo to je duhovnost. Da povsod vidimo Jaz, samo to je modrost. Vse izven tega je neznanje. Vse izven tega je ne-duhovnost.

Ko boste enkrat razumeli to opredelitev, boste ugotovili, da ste prisiljeni izbrati realno in ne pojavno, izbrati življenje duha, ki je različno od življenja oblike, pa čeprav na najvišji ravni. Prisiljeni boste izbrati določene metode za razvoj življenja duha. Iskali boste znanje o zakonu, ki vas bo usposobil, da se bo zavest razkrila, tako, da bo lahko prepoznala svojo združenost z

vsemi zavestmi, tako, da bo vsaka posamezna oblika draga, ne zaradi oblike, ampak zaradi Jaza, ki je življenje in realnost oblike.

Spomnite se, kako je Yajnavalkya govoril Maitreyi, ko je želel spoznati duhovni del višjega življenja: “Ni zaradi moža mož drag, ampak zaradi Jaza je mož drag. Ni zaradi žene žena draga, ampak je žena draga zaradi Jaza,” in tako naprej, do otroka, ljubimca, prijatelja, do življenja, ki se širi onstran fizičnega: “Ni zaradi deve deva draga, ampak je zaradi Jaza deva draga.”

To je nota duha. Vse je v Jazu. Eno je prepoznano povsod. Kako naj ga dosežemo? Kako naj ga mi, oslepljeni od materije, spoznamo?

Vedite, da je prvi korak na poti do tega spoznanja zakon dolžnosti. Za trenutek se ustavimo, da bomo razumeli, zakaj je zakon dolžnosti prva resnica, ki ji mora človek slediti, če se želi vzdigniti v duhovno življenje. Okoli nas so bitja, ki pripadajo višjim svetovom, ki pa niso duhovna, a posedujejo mogočne sile, podarjajo energijo naravi in podrejajo materijo svoji volji; mogočna bitja, strahovite moči, ki urejajo svet okoli nas. Nekatera pomagajo napredovati evoluciji z navdihovanjem plemenitih misli in visokih prizadevanj. Druga pomagajo napredovati evoluciji tako, da si prizadevajo ovirati človekov razvoj, ga zbegati, s ciljem, da bi se naučil trdno postaviti svojo nogo, kajti le z borbo proti slabemu lahko postane popoln in pravilno usmerjen. Obe ti dve skupini bitij so božanske manifestacije. Ne morete imeti svetlobe brez teme, niti razvoja brez odpora. Ne obstaja evolucija brez sile, ki bi delovala proti njej. Sila, ki deluje proti evoluciji, daje napredovanju stabilnost in omogoča človeku višjo rast.

Vendar pa moramo paziti, da ne naredimo splošne napake in ne pomešamo funkcij teh dveh skupin. Sile in bitja višjega sveta, ki pomagajo razvoju evolucije, ki vodijo in navdihujejo, povzdigujejo in očiščujejo, so praviloma objekti čaščenja. Po njihovih stopinjah lahko varno stopamo, k njim lahko varno molimo. Druge moči so tudi naši prijatelji, vendar s tem namenom, da se jim upiramo in se jih branimo. Pomagajo nam lahko le takrat, ko se proti njim borimo. S tem okrepimo naše duhovne mišice in živce. Uspeh,

ki ga dosežemo na njihovem področju v evoluciji, je odvisen od moči, s katero se proti njim bojujemo. Moč, ki se razvija v tej borbi, nam pomaga napredovati v naši evoluciji. Te sile niso tiste, katerim naj bi sledili ali jih ubogali, o katerih naj bi meditirali ali jih pozivali. Na kakšen način naj torej voznik izbere svojo pot, prepozna preizkus, s katerim bo ločil ene od drugih?

Z zakonom dolžnosti v njemu samem, z božanskim Jazom, ki kaže pot napredka, s podrejanjem dolžnosti nad vsem ostalim, s čaščenjem in oboževanjem resnice kot najvišjega načela, brez sence omahovanja in misli po spremembi.

Včasih pravijo, kar je popolnoma resnično, da v sanskrtu ni besede za to, kar smo na zahodu poimenovali *vest*. Poznavalci sanskrta potrjujejo, da v njem ni besede, ki bi ustrezala besedi *vest*. Toda mi ne iščemo besed, ampak stvari, ne iščemo etikete, ampak dejstva. Vprašam vas, v katerih spisih ali v kateri književnosti boste našli boljši izraz ideje vesti, če ne v vzhodni, iz katere sije pokorščina zavesti in oboževanje dolžnosti kot zlat primer, po katerem so živeli svoja življenja ljudje stare Indije in se zgledovali po pravih, ki so zapisana v starih sanskrtskih knjigah.

Vzemite, na primer, ravnanje Yudhishtire, pravičnega kralja, ki ga je preizkušal Šri Krišna, da je spregledal resnico. Poglejte na tisti zadnji prizor iz njegovega življenja, ko je zapuščal ta svet in se je pred njim pojavil Indra, kralj dev, in mu ponudil, da ga vzame na svoj voz, da bi ga popeljal do najvišjih nebes. Spomnite se, da je on pokazal na zvestega psa, s katerim je preživel strašen pohod skozi veliko puščavo, in rekel: "Moje srce stresa sočutje do psa. Dovolj mu, da gre z menoj v Svargo." "Ni mesta za pse v Svargi," je odgovoril Indra. Ker pa se je Yudhishtira še vedno upiral, se je Indra naveličal in sarkastično rekel: "V veliki puščavi si pustil umreti svoje brate, pustil si jih ležati mrtve. Dopustil si, da je umrla Draupadi, in njeno truplo ni spremenilo tvoje odločitve, da nadaljuješ pot. Če si za seboj pustil brate in ženo, zakaj se potem oprijemlješ psa, zakaj ga želiš vzeti onstran?"

In Yudhishtira je odgovoril: “Za mrtve ne moremo narediti nič. Ne morem več pomagati svojim bratom in ženi. To bitje pa je živo, ni mrtvo. Tako kot je uboj dvakrat-rojenega enak zaplembi brahmanovega premoženja, tako je greh zapustiti nemočnega, ki je našel zatočišče pri tebi. V nebesa ne bom šel sam!” In ko je postavil ta neomajni božanski argument proti vsem pozivom in varljivemu sklepanju deve, je pes izginil in pred njim se je pojavila *inkarnirana dharma* in mu ukazala naj se povzpne v nebesa. Močnejša od povelja Indre je bila neomajna vest kralja. Nobena skušnjava nesmrtnosti ga ni odvrnila od dolžnosti. Sladki jezik deve ga ni mogel zaslepiti in ga speljati s poti pravičnosti, na katero ga je usmerila njegova vest.

Povrnimo se nazaj k evoluciji in si oglejmo Baliya, kralja Daityas, ko ponuja žrtev najvišjemu. Približa se mu skažen škrat in ga prosi: “Tri zemeljske korake, O Kralj, kot žrtveno darilo.” Tri korake, premerjene z okončinami škrate? - resnično skromno darilo. Darilo je bilo podarjeno in glej! prvi korak premeri svet, drugi premeri nebo; kje naj bo posejan tretji korak? Zemlja in nebo sta premerjena, kaj še ostane? Le še prsi predanega, ki se uleže, zato da se lahko čez njegove prsi premeri tretji korak.

Tedaj se od vsepovsod zaslišijo svarila: “To je prevara,” “To je goljufija”. “Sam Hari te skuša, da bi te uničil. Prelomi svojo besedo in ne sledi resnici v pogubo.” Toda, čeprav so glasovi kričali v njegovo uho, se je odločil za resnico in dolžnost in za vest, ki je večja kot izguba življenja in kraljestva. Ležal je z obrazom proti zemlji, nepremičen. Takrat je prišel njegov *guru*. Le koga naj bi še bolj častil? In guru ga prosi naj prelomi svojo besedo. A Bali ni poslušal niti njega. Guru ga je zaradi njegove neubogljivosti preklel - in potem? Pojavila se podoba Višnuja, tista mogočna oblika, ki prekrije zemljo in nebo. Glas, sladak kot gruljenje goloba, je zapel v tišini: “Bali, ki ga vsi ovirajo in napadajo z vseh strani, ki ga zmerjajo njegovi prijatelji, ki je preklet od svojega vzgojitelja, ta Bali ne odstopa od svoje resnice.” In nato je Višnu rekel, da bo on, Bali, v bodoči *kalpi*, Indra, monarh dev, kajti le tistemu, ki obožuje resnico, je mogoče varno zaupati moč.

S takšnimi primeri pred seboj, ko bi lahko citirali še mnoge druge, kaj potem, če ne najdemo ustrezne besede za “vest”? Ideja stalno sije iz njih, ideja o zvestobi dolžnosti, spoznanje o zakonu dolžnosti. In katera je tista beseda, ki je ključna nota za hindujsko ljudstvo? To je beseda *dharma*, ta pa pomeni dolžnost, pravičnost.

Kaj je torej zakon dolžnosti? Ta se spreminja z vsako stopnjo evolucije, čeprav je načelo vedno isto. Je napredujoč kot je napredujoča evolucija. Dolžnost divjaka ni tudi dolžnost kulturnega in razvitega človeka. Dolžnost učitelja ni dolžnost kralja. Dolžnost trgovca ni dolžnost bojevnika. Ko preučujemo zakon dolžnosti, moramo začeti s preučevanjem našega mesta na veliki lestvi evolucije, okoliščin okoli nas, ki kažejo na našo karmo, s preučevanjem naših lastnih moči in sposobnosti in z ugotavljanjem naših slabosti. Iz tega skrbnega študija moramo razbrati zakon dolžnosti, s katerim naj bi vodili naše korake.

Dharma je za vse, ki so na isti stopnji evolucije in se nahajajo v istih okoliščinah, ista. Obstaja dharma, ki je obča za vse. Obstajajo dolžnosti, ki so enake za vse. Deset dolžnosti, ki jih je predpisal Manu, veljajo za vse, ki naj bi delovali za evolucijo, splošne dolžnosti, ki jih je človek dolžan človeku. Zaznamovala jih je izkušnja preteklosti in glede njih se ne sme pojaviti noben dvom.

Obstaja pa precej vprašanj o dharmi, ki po svojem značaju sploh niso preprosta. Resno težavo za tiste, ki si prizadevajo napredovati vzdolž poti duhovnosti, predstavlja razločevanje lastne dharme in prepoznavanje tega, kar zahteva zakon dolžnosti.

Dan za dnem se v naši izkušnji pojavljajo številni primeri, ko se pojavi konflikt dolžnosti. Ena dolžnost nas kliče na en način, druga na drug. V takšnem trenutku smo zbegani glede naše dharme, tako kot je bil zbegan Ardžuna na Kurukshetri.

To so nekatere od težav v višjem življenju, preizkušnje za razvijajočo se zavest. Težko je izpolniti dolžnost, ki bi bila čista in preprosta. Kaj lahko

se pojavi zmota. Toda, ko je pot delovanja zapletena, ko ne moremo dobro videti naše poti, kako naj usmerimo našo vprašljivo pot skozi temo? Ne-katere nevarnosti, ki prekrijejo razum in vizijo, ki otežujejo razločevanje dolžnosti, že poznamo.

Naše osebnosti so naši vedno prisotni sovražniki, tisti nižji jaz, ki se obleče v stotino različnih oblik, si včasih nadene resnično masko dharme ter tako prepreči, da bi prepoznali pot, ki bi ji morali slediti; in tako raje sledimo poti želje kot pa poti dolžnosti. Kako naj razločimo, kdaj nas nadzira osebnost in kdaj usmerja dolžnost? Kako bomo vedeli, da smo zapeljani, da nam samo ozračje osebnosti, ki nas obkroža, z željo in strastjo izkrivlja cilj, ki leži onstran nje?

V takšnih primerih ne poznam nobene varnejše poti kot umik v mirno sobo srca in poskus, da bi pustili osebnostne želje ob strani, da bi si za trenutek prizadevali ločiti naš jaz od osebnosti in pogledati na vprašanje v širši, jasnejši luči, s priprošnjo našemu Gurudevi, da nas vodi. Nato, v tej svetlobi, ki jo lahko dosežemo s prošnjo, s samo-analizo in meditacijo, izberemo pot, za katero menimo, da je pot dolžnosti. Lahko se zmotimo; toda če se zmotimo, ko smo si prizadevali, da bi videli jasneje, potem se moramo spomniti, da je napaka nujna, zato, da nas nauči lekcije, ki je življenjskega pomena za naš napredek in se je moramo naučiti. Lahko se zmotimo in izberemo pot želje, ker nas zapelje njen vpliv. Mislimo, da smo izbrali dharmo, pa nas morda vodi *ahamkara*.

A tudi, če je temu tako, smo naredili prav, ker smo se bojevali, da bi videli prav, ker smo se odločali, da bi naredili prav. Da, celo, če v prizadevanju, da bi naredili prav, naredimo narobe, smo lahko gotovi, da nas bo Bog znotraj nas popravil. Zakaj bi obupali, če delamo napake, ko je naše srce usmerjeno na najvišjega, ko si prizadevamo, da bi videli prav? Ne, če smo si prizadevali, da bi naredili prav, a smo v naši slepoti naredili narobe, bomo dobrohotno sprejeli bolečino, ki jasni mentalno vizijo ter se obrnili h Gospodu z gorečo prošnjo: "Pošlji nam spet navzdol tvoje plamene, da požgejo vse, kar ovira vizijo, vso nesnago, ki se meša s čistim zlatom. Požgi, ti, o

žareči, vse to, da pridemo iz ognja kot čisto in prefinjeno zlato, naj izginejo vse nečistosti.”

Če pa se kot strahopetci izmaknemo odgovornosti in oglušimo za glas vesti, če izberemo lažjo pot, ki nam jo morda kot pravo svetuje nekdo drug, a za katero čutimo, da je napačna, in tako, proti naši lastni vesti, sledimo poti drugega, kaj smo s tem naredili? Otopili smo božanski glas znotraj nas. Izbrali smo nižje namesto višjega. Izbrali smo predajo volje, namesto njeno očiščenje. In četudi je pot, ki jo stopamo po izbiri drugega, boljša od dveh, ki smo ju lahko izbrali, s tem nismo nič manj škodili naši evoluciji, saj smo naredili napako in nismo naredili to, v kar smo verjeli, da je pravilno.

Ta napaka je tisočkrat bolj nevarna kot grešiti zaradi privlačnosti želje. Narediti to, kar verjamemo, da je najvišje - to je edina varna pot za duhovnega aspiranta. Če se soočite z vašim občutkom za pravilno tako, da prevzamete za pravilno to, kar v srcu čutite, da je napačno, in stopate po nasvetu in povelju drugega, potem izgubite resnično moč, da bi ločevali med pravilnim in napačnim, ter odstranite edino luč, ki vam je na voljo - ne glede na to, kako revna je - in izberete hojo v temi namesto v mraku.

Kako boste sposobni ločevati med lučjo in temo, med belimi brati in črnimi, kako boste vedeli, kaj je božansko in kaj *asurično*, kako boste razlikovali med devo in *asuro*, če ju niste preizkusili z merili dolžnosti in pravičnosti, ki ju inkarnirajo? Kjer dolžnost ni izpolnjena, kjer ni videti ljubezni, sočutja, čistosti, samo-žrtvovanja, tam sicer lahko obstaja moč, vendar pa tam ne obstaja duhovnost, ki razsvetljuje svet in ki služi kot primer za ljudi.

Na poti duhovne težnje ne smemo pričakovati, da bomo lahko našli pot in da bo ta ravna. Duhovno življenje se ne doseže brez nenehnega prizadevanja in nenehne napake. Pot dolžnosti najdemo le s pogumno vztrajnostjo. Le želimo si, da bi poznali pravilno, pa ga bomo gotovo spoznali, ne glede na to, s kakšnimi mukami bo pravilno najdeno. V našem vsakodnevnem življenju si moramo prizadevati, da bi delali pravilno, kolikor smo ga le zmožni videti; in naš pogled se bo z nadaljevanjem gotovo zjasnil.

Ker pa so mnogi zmedeni glede vodnikov, ki na bi jim pomagali na njihovi poti navzgor, in glede tega, kako naj prepoznajo takšne vodnike, se ustavimo in poskušajmo prepoznati preizkuse in dokaze za duhovno življenje, za duhovnost, ki naj bi jo posnemali, ki naj bi jo živeli, ki je primer, luč, za svet.

Preizkus in dokaz, da gre za duhovnega človeka, pripravljenega, da bi bil vodnik, pomočnik drugim, učitelj, je popolnost lastnosti, ki si jih aspirant prizadeva doseči v sebi. Tak človek v popolnosti predstavlja to, kar aspirant predstavlja nepopolno. Je inkarnirani ideal, ki si ga prizadeva poustvariti aspirant. Katere so potem tiste lastnosti, ki zaznamujejo duhovno življenje? Na vseh straneh okoli nas vidimo moške in ženske, ki iščejo luč, ki se borijo za rast, ki pa so zbegani, zmedeni in osupli.

Vsem in vsakemu, ki ga srečamo dolgujemo dolžnost, vsakemu, ki pride v krog našega življenja; do vsake osebe imamo dolžnost. Svetu ne vladajo slučajji. Ni naključnih dogodkov, ki bi se pojavili v življenju ljudi. Vsem okoli nas dolgujemo dolžnosti in obveznosti. Vsem v našem krogu dolgujemo dolžnost. Kaj je ta dolžnost? To je določeno odplačilo dolgov, s katerimi smo se seznanili v našem študiju. Dolžnost spoštovanja in poslušnosti tistim, ki so nam nadrejeni, ki so nad nami. Dolžnost, da smo prijazni in ljubeznivi ter v pomoč vsem okoli nas, ki so na naši lastni ravni. Dolžnost zaščite, prijaznosti, pomoči in sočutja do tistih, ki so pod nami. To so univerzalne dolžnosti in noben aspirant ne sme poskusiti, da bi se jim izognil. Brez izpolnitve teh dolžnosti ni duhovnega življenja.

Toda tudi, ko smo poplačali največje dolgove, povezane z zakonom, ko smo poplačali in izpolnili vse obveznosti, ki so bile zastavljene z našim rojstvom, z našimi družinskimi vozli, z našimi družbenimi okoliščinami in nacionalno karmo, nam še vedno ostane višja dolžnost, ki jo postavimo predse, da razsvetljuje našo pot.

Ko pride neka oseba v krog našega življenja, si moramo prizadevati, da ga zapusti kot boljši človek, boljši zaradi stika z nami. Če pride nek nevednež,

mi pa imamo znanje, mora naš krog zapustiti kot bolj razgledan človek. Če pride do nas oseba polna žalosti, naj nas zapusti nekoliko manj žalostna, ker smo z njo delili njeno žalost. Če do nas pride nemočna oseba, mi pa smo močni, naj odide okrepljena z našo močjo in ne ponižana zaradi našega ponosa. Vedno moramo biti nežni in potrpežljivi, prijazni in nuditi pomoč vsem. Ne dovolimo si, da bi bili v našem vsakodnevnem življenju ostri, tako da bi zmedli, osupnili in zbegali druge ljudi. Na svetu je že dovolj žalosti. Duhovni človek naj bo vir tolažbe in miru. Naj bo svetloba v svetu, tako da bodo vsi, ki pridejo v krog njegovega vpliva, hodili varno. Našo duhovnost moramo soditi po našem učinku na svet. Skrbeti moramo, da bo z našim učinkom svet rasel, da bo, zato, ker živimo v njem mi, bolj čist, srečnejši. Zakaj smo tukaj, če ne zaradi pomoči drug drugemu, zaradi ljubezni do drugega, zato, da povzdigujemo drug drugega? Ali naj se duhovni človek vzdrži povzdigovanja svojih človeških prijateljev? Ali naj bo rešitelj človeštva, ali pa nekdo, ki zavrže evolucijo svojih prijateljev, tako da ga ti ljudje zapuščajo brez poguma? Pazite, kako vaš vpliv deluje na druge: bodite pozorni kako vaše besede vplivajo na njihova življenja. Vaš govor mora biti prijazen, vaše besede morajo biti ljubeznive. Vaše ustnice, ki si prizadevajo, da bi bile nosilke duhovnega življenja, ne sme zamazati nobeno obrekovanje, opravljanje, ostrina govora ali dvom z neprijaznim vzgibom. Težave so pri nas in ne zunaj nas. V naših lastnih življenjih in v našem lastnem vedenju teh življenj moramo opraviti duhovno evolucijo. Pomagajte svojim bratom, ne bodite ostri z njimi. Povzdignite jih, ko padejo, in spomnite se, da, če danes stojite, lahko še vedno padete jutri, in morda boste potrebovali pomoč, da bi se lahko dvignili.

Vsak sveti spis pravi, da je srce božanskega življenja neskončno sočutje. Duhovni človek sočustvuje. V naših revnih posodah, v naših drobnih čašah ljubezni, ponudimo človeškim prijateljem kapljo tistega oceana sočutja, v katerem se koplje veselje. Nikoli ne boste ravnali napak, če boste pomagali svojemu bratu in če boste zaradi njegovih zapostavljali lastne potrebe.

To, in samo to, je resnična duhovnost, ki pomeni vračanje na točko, s katere smo začeli. Pomeni spoznanje o enem Jazu v vseh. Duhovni človek mora voditi svoje življenje v smeri altruizma. On mora voditi življenje samostovetenja z vsem, kar živi in se giblje. Ne obstaja noben “drugi” v tem svetu. Vsi smo eno. Vsak je le ločena oblika, a en duh, ki se giblje in živi v vseh.

Poslušajte kaj je govoril božanski ljubimec Šri Krišna, ko je gledal preko sveta ljudi. Tako je predal svojo božansko razsodbo o pravičnosti in grešnosti (*Bhagavad Gita*, ix 30, 31.):

“Najhujši grešnik, ki začne
častiti neomajno me,
naj kot pravičnik vsak velja,
ker dober je ta sklep njegov.

Postane ves pravičen brž
in trajni mir si pridobi.
Vedi, da se ne pogubi,
kdor meni vdan je, Ardžuna.”

Odločite se pravilno in noben strah ne bo več vstopil v vaše srce. Lahko se tudi zmotite, lahko naredite napake, lahko spet in spet padete, vendar pa boste tako hitro postali vestni in šli v večni mir. Predajmo se najvišji ljubezni. Prepoznavajmo našo enost z njim in nato našo enost z vsakim drugim. Ker smo se pravilno odločili, čeprav imamo slabosti in napake, nam sama resnica obljublja, da bomo hitro postali vestni in šli v mir.

Zakon žrtvovanja

Spoznali smo že, da lahko človek samega sebe prepozna kot višjo zavest v sorazmerju z umiritvijo svojih čutov in uma. Nato smo spoznali, da napreduje proti uresničitvi višjega življenja v sorazmerju s poslušnostjo zakonu dolžnosti, ko se določno in odločno odloči za plačilo obveznosti, ki si jih je zadal.

Danes se bomo poskušali dvigniti na višje področje in poskušali spoznati, kako človeka, ki je udejanjal zakon dolžnosti, dvigne navzgor zakon žrtvovanja in ga usposobi za združitev z božanskim. Sedaj bomo preučevali zakon žrtvovanja.

Pogosto verno pravimo, da je žrtvovanje vtisnjeno v vesolje, v katerem živimo. In zakaj ne bi bilo tako, če vesolje, v katerem živimo, izvira iz dejanja žrtvovanja, ko se Logos omeji, z namenom, da se lahko obelodani svet? Vse religije v tej točki posredujejo eno in isto učenje - da se manifestacija začne z dejanjem božanske žrtve. Vsak sveti spis, ki bi ga omenili, bi potrdil ta zorni kot, vendar pa so vam te stvari znane, zato ne potrebujemo nobenega novega dokaza.

Naravo tega žrtvovanja vidimo v sprejetju omejitve iz materije s strani nematerialnega, v potapljanju ne-pogojenega v pogojeno, v vezanju svobodnega v okove. Prva misel, ki se porodi ob pogledu na razvoj vesolja, je ta, da je manifestacija življenja možna le s sprejemanjem omejitve, ki zaznamuje pogoje njegove evolucije. Življenje se manifestira s sprejemanjem oblike, z razgraditvijo oblike za obliko; s sprejemanjem novih pa se življenje nenehno razvija. Življenje se manifestira v materiji, kjer zbira okoli sebe materijo, ki ga opredeli kot obliko. Ko se oblika razvija z izvajanjem življenjskih funkcij, življenje stalno zbira svežo materijo in s tem nadomešča tisto, ki se je izrabila. Oblika stalno razpada in se obnavlja. Življenje lahko pridobi možnost za nove manifestacije le z nenehnim pridobivanjem sveže materije v svojo razpadajočo obliko in jo s tem ohranja kot nosilec za manifestacijo. Življenje se lahko razvija le z nenehnim zbiranjem ustrezne materije in njenim usposabljanjem za gradnjo in obnovo svoje oblike.

V resnično naravo rastočega bitja je vraščena ideja, da se z zbiranjem in ohranjanjem, ohranja in širi življenje. Zdi se, da je prav to tisto, česar se uči življenje v svojem stiku z materijo, da pa se v zgodnejših razvojnih stopnjah ne zaveda, da jemanje, zbiranje, ohranjanje, ni pogoj za ohranjanje življenja, ampak pogoj za ohranjanje oblike, v kateri je življenje objavljeno. Oblika lahko obstaja le s sposobnostjo sprejemanja sveže materije. Življenje se širi, razvija, in to nenehno prilaščanje zaznamuje razvijajočega se *Jivo*. On se stalno uči, da mora na *poti pravritti*, *poti napredovanja*, stalno zbirati, ohranjati in si prilaščati. Uči se, da mora vsrkati vase druge oblike in s to združitvijo lastne oblike z drugimi ohranjati nadaljevanje svojega obstoja v obliki.

Ko je razvijajoči se *jivatma* doseže določeno točko materialnosti, mu veliki učitelji začnejo ponujati učenje, ki je popolnoma v nasprotju z njegovimi predhodnimi izkušnjami. Učitelj mu pravi: "Življenje se ne ohranja le s preprostim jemanjem, ampak tudi z žrtvovanjem tistega kar si že pridobil. Napaka je, če misliš, da lahko rasteš in živiš le s preprostim prilaščanjem

drugih oblik v svojo lastno, le s preprostim vsrkavanjem življenja okoli sebe, da bi s tem tvoje lastno nadaljevalo svoj obstoj. Ves svet je povezan z zakonom soodvisnosti. Vse žive stvari obstajajo zaradi vzajemne izmenjave, s spoznavanjem dejstva o vzajemni soodvisnosti. V svetu oblik ne moreš živeti sam. Ne moreš ohraniti svoje lastne oblike, če si prilaščaja druge in ne poravnaš dolga, ki mora biti poplačan z žrtvovanjem nekega od prilaščanih predmetov, zato da se lahko ohranijo tudi druga življenja. Vsa življenja so povezana z zlato verigo, ta zlata veriga pa je zakon žrtvovanja in ne zakon prilaščanja.”

Vesolje se je izlilo z dejanjem najvišje žrtve in se lahko ohranja le z nenehnim obnavljanjem žrtvovanja.

Poslušaj kaj je učil Šri Krišna (*Bhagavad-Gita*, iii. 11.):

K večnemu Brahmanu gre ta,
ki le z ostanki od darov se hrani.
Kdor ne daje nič,
ni zanj ne ta ne oni svet.

Človek ne more živeti v svetu oblik, če ne izvaja dejanj žrtvovanja. Vrteče se kolo življenja ne more naprej, dokler vsak člen, dokler vsako živo bitje, ne pospešuje vrtenja z izvajanjem dejanj žrtvovanja. Življenje se ohranja z žrtvovanjem in žrtvovanje poganja celotno evolucijo.

Zato da lahko razumeli to novo lekcijo na pravilen način, povejmo, da veliki učitelji vztrajajo pri dejanjih žrtvovanja in poudarjajo, da se le s krepostjo teh dejanj vrtilo kolo življenja in nam s tem prinaša vse dobre stvari. V hindujskih obredih je v njihov široki krog žrtvovanja vključenih pet dobro znanih žrtvovanj, ki so nujna za ohranitev življenja vseh bitij na svetu.

Pravijo nam, da se lahko naš odnos z nevidnim svetom, s svetom dev, ohranja le žrtvovanjem devam, s čemer prepoznamo to soodvisnost. Mi dajemo njim, oni dajejo nam, hranimo eni druge in s tem žanjemo višjo hrano (*Bhagavad-Gita*, iii. 11.).

Nato se učimo žrtvovanja, ki se imenuje žrtvovanje *rišijem*, žrtvovanje modrim, žrtvovanje učiteljem. To je žrtvovanje s študijem, z izvajanjem katerega poplačamo enega izmed naših dolgov, z izvajanjem katerega opravimo našo obveznost. S študijem se namreč učimo zato, da bi učili. S tem ohranjamo znanje in ga predajamo iz generacije v generacijo.

Nato se učimo, da moramo poplačati tudi dolg starejšim, žrtvovanja preteklosti, žrtvovanja prednikom, *pitrisom*. S tem spoznamo, da moramo, zaradi tega, ker smo prejeli v preteklosti, plačati naš dolg s predajanjem prihodnosti.

Nato se učimo plačati naš dolg človeštvu. Spoznamo, da moramo nahraniti najmanj enega človeka v vsakem dnevu. Vemo, da bistvo tega dajanja ni v preprostem hranjenju nekega revnega človeka. S tem, ko nahranimo človeka, nahranimo tudi Gospoda žrtvovanja. S tem, ko nahranimo njega, nahranimo v njem celotno človeštvo. To je ravno tako kot se je dogajalo v zgodbi, ko je prišel Durvasa k izgnanim Pandavas, ko se je pojedina že končala. Vprašal je za hrano, a te ni bilo več. Prišel je sam Gospod žrtvovanja in rekel Pandavas naj poiščejo hrano. Našli so le zrno riža, ki ga je on pojedel in s tem potešil svojo lakoto. S potešitvijo njegove lakote so bili potešeni številni asketi. Isto velja pri žrtvovanju človeku. Ko nahranimo sestradanega berača, nahranimo njega, ki čuti sebe v vsem, v vsakem človeškem življenju. S tem, ko v podobi revnega človeka nahranimo njega, nahranimo celotno človeštvo.

Na koncu se učimo žrtvovati živalim. Z žrtvovanjem živalim, ki smo jih dolžni dnevno hraniti, hranimo Gospoda v njegovi živalski podobi in s tem žrtvovanjem se ohranja živalski svet.

S temi starimi učenji se mlado človeštvo uči oblike in bistva dejanj žrtvovanja. Učimo se, da je duh zakona petih žrtvovanj veliko več vreden od besed tega zakona. Učimo se širiti spoznanje, da je duh žrtvovanja zakon obveznosti, zakon dolžnosti. Takrat, ko se zakon žrtvovanja tako preplete in združi z zakonom obveznosti, se pred razvijajočega se Jivo postavi naslednji korak.

Naučili ste se izpolnjevati nekatera dejanja kot dejanja obveznosti. Sedaj se morate naučiti, da je svet povezan z delovanjem, samo s takšnim delovanjem kot je žrtvovanje. Naučiti se morate, da nas iskanje sadov delovanja poveže s svetom delovanja, in da se moramo, če želimo biti neodvisni od te vezanosti, naučiti žrtvovati sad delovanja (*Bhagavad-Gita*, iii. 9.)

Z vezmi dejanj je zvezan svet.

Le delo, ki kot žrtev je
opravljeno, ne veže te.

Naj tvoje delo tako bo.

To je naslednji korak. To ne pomeni, da morajo biti neka posebna delovanja ločena od človekove namere po dejavnosti kot žrtvovanju, ampak da moramo na vsa dejanja gledati v luči žrtvovanja, z odpovedjo sadu delovanja. Ko žrtvujemo sad delovanja, se začnemo osvobajati vezanosti na delovanja, ki nas veže na svet. Saj, ali nismo prebrali (*Bhagavad-Gita*, iv. 23.):

Človek ne veže z delom se,
če ni navezan, ampak prost,
spoznanje polni mu zavest,
če delo mu daritev je.

Poleg delovanja, ki je žrtvovanje, je svet povezan s karmo, z akcijo. To je lekcija, ki se začne oglašati v naših ušesih takrat, ko prestopimo konec *pravritti marge*, ko pride čas, da se obrnemo nazaj, na pot domov, ko stopimo na pot povratka, *nivritti marge*. Ko se človek začne odpovedovati sadom delovanja, ko se nauči izvajati vsa svoja delovanja kot dolžnost, ne da bi iskal njih sadove, potem nastopi v evoluciji človeške duše kritični čas. Potem, ko žrtvuje sad delovanja, začne v njem odzvanjati še višja nota, še višja lekcija, ki ga vodi v *nivritti margo*, na pot povratka (*Bhagavad Gita*, iv. 34.).

Spoznanja dar je vreden več
kot snovna darovanja vsa,
ker vsa dejanja brez izjem
v spoznanju se iztečejo.

Resnice poznavalci te,
privedli bodo do spoznanj.
Spoštljivo se približaj jim
in strezi jim in jih sprašuj.

Ko to spoznal boš, Ardžuna,
ne boš zabredel v zmedo več,
ker v sebi in pa v meni vsa
boš bitja videl brez izjem.

To je nota, ki smo se jo učili prepoznavati kot duhovnost. Z “žrtvovanjem modrosti” se bomo učili videti vsa bitja v Jazu, in s tem v Bogu. To je nota poti povratka, nivritti marge. To je lekcija, ki se je mora sedaj naučiti razvijajoči se človek.

V zgodovini razvijajočega se Jiva sedaj nastopi kritična točka. On poskuša žrtvovati sad delovanja, poskuša biti mrtev za privlačnosti. In kaj je neizogibni rezultat?

Navezanost na sad odpade, doseže ga *vairagya*, nadenj pride brezstrastnost. Človek nekako obvisi v praznini. Izginili so vsi vzgibi za delovanje. Izgubil je vzgib pravritti marge. Ni še našel vzgib nivritti marge. V njem je gnus do vseh predmetov. Zdi se, kot da je slekel zakon dolžnosti, a ni še zagledal srca zakona žrtvovanja. V tem trenutku počitka, v tem trenutku negotovosti, v visenju, se zdi, kot da bi zgubil stik s svetom oblik in predmetov, vendar pa še ni našel stik s svetom življenja, z “drugo stranjo”.

Zdi se kot človek, ki po tesni brvi hodi med previsoma, pa mu nenadoma izginejo tla pod nogami. Ne more se vrniti, ne more doseči roba na drugi strani; kot da visi v zraku nad breznom. Izgubil je stik z vsem.

Ne boj se, ti trepetajoča duša, ko pride ta trenutek največje osamitve. Ne boj se izgubiti stika s prehodnim, ker boš našel stik z večnim. Poslušaj tiste, ki so že občutili to osamitev, a so prišli na drugo stran, ki so v tej osamitvi spoznali resnično polnost. Poslušaj jih, ko razglašajo zakon življenja, na

pot katerega želiš sedaj stopiti: “On, ki je ljubil svoje življenje, ga bo sedaj izgubil. On, ki je izgubil svoje življenje, ga bo našel v večnem življenju”.

To je preizkus notranjega življenja. Ne moreš se dotakniti višjega, dokler ne izgubiš objema nižjega. Ne moreš občutiti višjega, dokler nižje ne postane kot objem trupla. Otrok, ki se ob previsu vzpenja po lestvi, sliši glas svojega očeta, ki ga kliče od zgoraj. Želi doseči očeta, a se zaradi zevajočega zaliva pod njim z rokami tesno oprijema lestve. Toda glas mu govori: “Spusti lestev in stegni svoje roke nad svojo glavo.” Toda otroka je strah. Če bo spustil lestev bo padel v zevajoči zaliv pod seboj, ali ne? Ne vidi gor nad svojo glavo. Zdi se vse prazno, ni ničesar, kar bi lahko zagrabil. Takrat nastopi vzvišeno dejanje vere. Spusti lestve in stegne svoje roke v prazen prostor nad seboj, in glej! roke njegovega očeta ga vzdignejo k sebi. Takšen je zakon višjega življenja.

Ko povzdignemo nižje, si zagotovimo višje. Ko zavržemo znano življenje, nas v svoje roke sprejme večno življenje.

Nihče, razen tisti, ki so jo občutili, ne pozna te groze velike osamitve, ko izgine svet oblike, ni pa še čutiti življenja duha. Vendar pa ne obstaja nobena druga pot med življenjem v obliki in med življenjem v duhu. Med njima se širi zaliv, ki ga je potrebno prečkati. Ne glede na to, kako čudno se to zdi, je to trenutek največje osamitve, ko se človek potopi nazaj v sebe in ko okoli njega ne obstaja nič, razen tiha osamitev. In takrat se iz tega nič bivanja dvigne večno bivanje. In tisti, ki se je upal zapustiti pot prehodnega, se znajde na skali večnega. Takšna je izkušnja vseh tistih, ki so v preteklosti dosegli duhovno življenje. Zapustili so nam ta zapis, da bi nas opogumil in spodbudil, ko se pred nami pojavi zaliv, ki ga moramo prečkati.

V *Šastrah* lahko preberemo, a razberemo tudi iz vseh tistih zunanjih dejanj, ki so polna najglobljega pomena, da mora priti učenec pred svojega učitelja z gorivom žrtvovanja v svojih rokah. Kaj je gorivo žrtvovanja? To je vse, kar pripada življenju oblike, vse kar pripada osebnemu, nižjemu jazu. Vse to je treba vreči v ogenj žrtvovanja, nič se ne sme ohraniti. Človek mora

požgati svojo nižjo naravo, in njegove lastne roke morajo prižgati ogenj. On mora žrtvovati samega sebe. Nobeden drugi ne more tega narediti zanj. Zatorej darujte življenje, popolnoma ga predajte. Ne pustite, da bi se ohranilo karkoli. Na glas zakličite Gospodu, da žrtev leži na oltarju, in ne bi umaknite se pred uničujočim ognjem.

V tišini osamitve zaupajte zakonu, ki ne more zgrešiti. Ali se bo zakon žrtvovanja, ki je dovolj močan, da podpira vesolje, razbil ob teži nekega atoma? Dovolj je močan, da mu lahko zaupamo. Je najmočnejša stvar, ki obstaja. Zakon žrtvovanja pravi, da je življenje duha sestavljeno iz dajanja in ne jemanja, v izlivanju samega sebe in ne v samo-prilaščanju, v popolnem odpovedovanju vsemu, kar nekdo poseduje, z gotovostjo, da bo vanj vstopila polnost božanskega življenja. In poglejte, kako je to naravno. Neizčrpno življenje stalno kipi iz neomejene polnosti Jaza. Oblika je omejena, življenje je neomejeno. Oblika zato živi z jemanjem, življenje pa raste z dajanjem. V sorazmerju s tem, kolikor se odpovemo vsemu, kar imamo, valuje v nas moč iz sobe božanske polnosti in nas z njo napolni do te mere kot pred tem nismo bili še nikoli. Zato je ključna nota nivritti marge odpoved. Odpoved je skrivnost življenja, tako kot je prilaščanje skrivnost oblike.

Potem se moramo učiti zakona žrtvovanja. Dajanja brez obžalovanja. Vedno in ponovno dajati; s tem, in samo s tem, mi živimo.

Pri prvem vstopu na nivritti margo, kjer se nam odpoved ponudi kot vodnik, je lahko njen glas hladen in strog, njen videz skoraj grozljiv. Zaupajte ji ne glede na zunanji videz in poskusite razumeti, zakaj nam na prvi pogled žrtvovanje vzbuja predstavo o bolečini.

S stališča oblike je vidik žrtvovanja razbijanje oblik, zavračanje stvari. Oblika pa, ki čuti, da se iz nje umika življenje, v svoji grozi kriči; strah jo je, ker se umika življenje, ki ohranja njen dejanski obstoj. Tako se pojavi žrtvovanje kot bolečina, kot dejanje, ki ga spremljata strah in bolečina. To je tako dolgo, dokler se istovetimo z obliko.

Ko pa začnemo živeti življenje duha, življenje, ki prepozna eno v mnogoterih oblikah, potem začne padati na nas najvišja duhovna resnica, ki pravi, da žrtvovanje ni bolečina, ampak veselje, da to ni žalost, ampak vznemirjenje, da je tisto, kar je za meso bolečina, za duh blaženost in da je to naše resnično življenje. Potem spoznamo, da je vidik žrtvovanja, ki se je zdel žalost, le popolna utvara, ter da je močnejši od vsakega ugodja, ki ga lahko ponudi svet, da je bolj veselo kot katerokoli veselje, ki ga nudita bogastvo ali položaj, bolj blaženo kot katerakoli blaženost, ki jo lahko ponudi svet. To je blaženost svobodnega duha, ki s svojim izlivanjem najde zvezo z Jazom, ki ve, da živi v številnih oblikah, da valuje vzdolž številnih kanalov, namesto da bi sledilo omejitvam posamezne oblike.

V tem je veselje rešiteljev človeštva, Tistih, ki so se dvignili do znanja o enosti in postali vodniki, pomočniki, odrešeniki rase. Korak za korakom, počasi in postopno, so se vzpenjali navzgor in navzgor ter prečkali zaliv nič, o katerem sem govorila, in na drugi strani našli pot. Odkrili so občutek realnosti življenja. V zalivu nič, v katerem se je zdelo, kot da so izgubili samega sebe, so sebe našli nad svetom oblik. Iz tistega višjega življenja se zdijo oblike kot posode enega, prežemajočega življenja in Jaza. Z občutkom neopisljivega veselja so oni spoznali, da se lahko živeči Jaz izlije v vse številne oblike, da ne pozna razlike med obliko in obliko, ampak vse te le kot kanale enega duha.

To je razlog, zakaj lahko rešitelj sveta pomaga rasi in okrepi svoje slabotnejše brate. Zato, ker se je dvignil na veliko višino, kjer so vsi jazi znani le kot eden, vse različne oblike pa le kot njegove lastne. On spozna sebe v vsaki. On je vesel z veselim in žalosten z žalostnim. On je slaboten s slabotnim in močan z močnim, vsi so le deli njega. Njemu sta pravičnost in grešnost enaki. On ve, da živi na vsaki stopnji edini Jaz življenje, ki je on sam. On spozna sebe v kamnu, v rastlini, v zverini, v divjaku, enako kot v svetniku in v modrecu. On vidi eno življenje povsod in spozna sebe kot življenje. Kje je potem prostor za strah? Kje je potem prostor za dvom? Ne

obstaja nič drugega kot edini Jaz, in nič zunaj njega, ne za strah in ne za izziv.

To je resnični mir; in ta, samo ta, je modrost. Poznati sebe je edino duhovno življenje, ki obstaja, in to življenje je veselje in mir.

Zakon žrtvovanja je zakon življenja, je tudi zakon veselja. Mi vemo, da ni večjega ugodja kot ugodje izlivanja brez kakršnegakoli jemanja in da ni nobeno omejeno veselje enako veselju samo-predajanja.

Kje lahko kdorkoli od nas prejme droben namig o duhovnem življenju, da lahko potem pridobi pravi vpogled v resnična razmerja v prehodnem svetu in spozna ničvrednost vsega tega, čemur človek pripisuje neko vrednost. Zakon žrtvovanja, ki je zakon življenja in zakon veselja ter zakon miru, je zbran v tej *Mahavakya*, v tej veliki besedi: "Jaz sem ti in ti si Jaz."

Sedaj pa pritegnimo to visoko idejo na nivo našega vsakodnevnega življenja ter skušajmo spoznati kako naj zakon žrtvovanja deluje v nas in se objavlja v zunanjem svetu ljudi.

Naučili smo se uresničiti, pa čeprav le za trenutek, enost Jaza. Naučili smo se besede, črke, iz knjige modrosti. Kako naj se torej vedemo do naših bratov, do soljudi? Pred nami imamo nizkega, ponižanega, nevednega in neumnega človeka. Nanj nas ne veže noben poseben družinski vozal ali pretekla karma, niti ne povezuje naše oblike z njegovo karkoli, kar mi poznamo kot obveznost. Z zakonom žrtvovanja smo spoznali enost Jaza. Ko vidimo tega zavrženega člana človeške družine, torej vidimo v njem Jaz, s tem izgine oblika in mi vemo, da smo mi ta človek in da je ta človek v našem jazu. Zato sočutje nadomesti tisto, kar je v človeku sveta zavračanje. Ljubezen zamenja sovraštvo in nežnost zamenja ravnodušnost. Tistega, ki žrtvuje, in njegovo vedenje do tistih okoli njega zaznamuje dotik božanskega sočutja, ki ne sprejema zavračanja zunanje oblike, ampak pozna le lepoto Jaza, ki sveti od znotraj.

Kaj se zgodi, če pride žrtvovalec v stik s človekom, ki je neveden, medtem ko je on moder. Ali lahko človek znanja čuti prezir do nevednega človeka

in se počuti nadrejenega in ločenega? Ne, on ne čuti svojo modrost kot svojo, ampak kot občo lastnino, ki pripada vsem enako, in deli svojo modrost v ločeni obliki z nevednostjo v drugi ločeni obliki. Zaradi združenosti Jaza to naredi brez občutka ločenosti.

Tako ravna z vsako ločeno obliko iz sveta oblik. Človek, ki živi po zakonu žrtvovanja spozna združenost Jaza in prizna le razliko v posodah, ne pa v njih bivajočem življenju. On zbira modrost in znanje v svoji ločeni posodi z namenom, da bo delil to kar zbere z drugimi in za druge. On popolnoma izgubi občutek za ločenost življenja in postane del življenja sveta.

Ko to spozna, ve da je edina vrednost telesa v tem, da je kanal za višje življenje, da je instrument za to življenje. Počasi in postopno se dviguje nad vse misli, razen nad tisto o združenosti, in čuti sebe le kot del velikega trpečega sveta. Spozna, da so žalosti človeštva njegove žalosti, grehi človeštva njegovi grehi, slabosti njegovega brata njegove slabosti, in s tem spozna združenost ter odkriva, mimo vseh obstoječih razlik, pod njimi ležeči edini Jaz.

Le na ta način lahko živimo v večnem.

“Tisti, ki vidijo razlike, prehajajo iz smrti v smrt”, govori Shruti. Človek, ki vidi razlike, je resnično stalno umirajoči, kajti živi v obliki, neprestano razpada, in je zato v smrti in ne v duhu, ki je življenje.

In le sorazmerno s tem, v kolikšni meri, vi in jaz, moji bratje, ne priznavamo razlike med enim in drugim, mi čutimo združenost življenja in vemo, da je to življenje obče vsem in da nobeden nima pravice, da bi se z njim ponašal, niti, da bi bil ponosen na to, da je njegov del različen od dela drugega. Le tako in v takšnem razmerju lahko živimo v duhovnem življenju.

Zdi se, da je to zadnja beseda modrosti, ki so nam jo zaupali modreci. Nič, kar bi bilo manj od tega, je modrost, in nič, kar bi bilo manj od tega, je resnično življenje. Oh! če bi vam le za droben trenutek lahko pokazala, s spretnostjo jezika ali s strastjo čustev, le z žarkom - ki bi ga prejela zaradi naklonjenosti Mojstrov - o slavi in lepoti življenja, ki ne pozna razlike in

ne priznava ločenosti, potem bi čar tega veličastja osvojil vaša srca, da bi se vam zdele vse zemeljska lepote neprijetne ob neizrekljivem veselju življenja, ki pozna sebe kot eno.

Čeprav smo ga enkrat videli, pa ga je med ločenimi življenji ljudi, med očaranostjo čutov in razočaranji uma, težko ga je ohraniti. Vendar, ko smo ga enkrat videli, pa čeprav le za trenutek, spremeni naš celotni svet. In kdor je videl veličastje Jaza, spozna, da, razen tega življenja, ni vredno živeti nobenega drugega.

Kako naj to čudovito spoznanje o življenju onstran vseh življenj, o Jazu onstran vseh jazov postane realnost, kako naj postane naše lastno? Le z vsakodnevnimi dejanji odpovedi v majhnih stvareh življenja, le z učenjem ob vsaki misli, besedi, dejanju, le z živeti in ljubiti združenost. Ne o njej samo govoriti, ampak le z nenehnim delovanjem ob vsaki priložnosti. S tem, da so vedno drugi prvi in mi zadnji, s tem, da vedno vidimo potrebe drugih in jih poskušamo zadovoljiti, z učenjem ravnodušnosti do zahtev naše lastne nižje narave in z zavračanjem, da bi jim ugodili. Ne poznam nobene druge poti, kot le to pot skromnosti, potrpežljivosti, vztrajnega prizadevanja, uro za uro, dan za dnev, leto za letom, dokler nazadnje ne dospemo do gorkega vrha.

Govorimo o veliki odpovedi. Govorimo o njemu, pred noge katerega se sklanjamo, o tistemu, ki je "opravil veliko odpoved". Nikar ne sanjajte, da so oni opravili svojo odpoved, ko so, stoječ na pragu *nirvane*, zaslišali ječanje sveta in njegov strah ter se vrnil v pomoč. Ni se takrat dogodila resnična velika odpoved. Opravljali so jo z nenehno prakso majhnih odpovedi v življenju, z nenehnim usmiljenjem, z vsakodnevnimi žrtvovanji za obče človeško življenje. Niso ga opravili ob zadnji uri, ko so bili na pragu *nirvane*, ampak skozi žrtvovanja v toku življenja. Dokler ni nazadnje postal zakon žrtvovanja povsem zakon njihovega bivanja. V zadnjem trenutku, ko so bili pred izbiro, so lahko le vpisali v zapis veselja svoje številne odpovedi v preteklosti.

Vi in jaz, moji bratje, lahko, če želimo, danes začnemo z delom velike odpovedi. Če je ne začnemo v vsakodnevnem življenju, pri naših vsakodневnih opravkih z našimi prijatelji, ste lahko prepričani, da je ne bomo sposobni narediti, ko bomo stali na vrhu gore. Le z navado vsakodnevnega žrtvovanja, z navado mišljenja, stalnega dajanja in ne jemanja, le s tem se bomo naučili izpolniti to, kar zunanji svet kliče velika odpoved. Mi sanjamo o velikih herojskih delih, o mogočnih preizkušnjah, mi mislimo, da je življenje učenca sestavljeno iz strašnih preizkusov, na katere se učenec pripravlja in proti katerim koraka z odprto vizijo, da bi z enim vzvišenim naporom, z enim pogumnim bojem, dosegel krono svoje zmage.

Bratje ni tako. Življenje učenca je dolg niz drobnih odpovedi, dolga vrsta vsakodnevni žrtvovanj, nenehno umiranje v času, z namenom, da lahko višje živi večno. Ni posamezno delo, ki kot čudež pretrese svet, tisto, ki zaznamuje pot učenca, ali pa, da sta heroj in mučenec večja od učenca. Učenec živi doma, v mestu, v pisarni, na tržnici, da, neko običajno življenje. Resnično življenje žrtvovanja je tisto, ki popolnoma pozabi nase, v katerem postane odpoved tako normalna, da v njej ni nobenega napora, da postane samoumevna. Če mi živimo takšno življenje žrtvovanja, če živimo to življenje odpovedi, če se vsakodnevno, vztrajno, očiščujemo za druge, potem se bomo nekega dne znašli na vrhu gore in odkrili, da smo opravili veliko odpoved, ne da kdajkoli sanjali, da je karkoli takega sploh mogoče.

MIR VSEM BITJEM!

Annie Besant Wood je bila dolgoletna predsednica Teozofskega društva (1907–1933), ki se je rodila 1. oktobra leta 1847 v bližini Londona v družini irskega porekla. S pomočjo materine prijateljice Ellen Marryat je pridobila dobro izobrazbo ter razvila močan čut odgovornosti do družbe.

Leta 1874 se je pridružila Secular Society ter v njem

tesno sodelovala s Charlesom Bradlaughom, urednikom revije *National Reformer*, za katero napisala številne članke o zakonu in pravicah žensk. Leta 1877 je izdala knjigo *The Laws of Population*, ki je govorila o nadzorovanju rojstev in bila zaradi tega deležna velikega odmeva v javnosti. To delovanje jo je povežalo s socialisti in Georgem Bernardom Shawom. Pridružila se je Social Democratic Federation in zasnovala lasten časopis *The Link*. Med drugimi je v njem leta 1888 objavila članek "White Slavery", v katerem je opozorila na nečloveške razmere in nizke plače žensk v eni izmed londonskih tovarn. Naslednjega leta pa je sodelovala pri izdaji vplivne knjige *Fabian Essays*.

Istega leta, 1889, je Annie Besant dobila v roke knjigo *The Secret Doctrine* Helene Petrovne Blavatsky in se navdušila za teozofijo in postala članica Teozofskega društva, kateremu je nato posvetila svoje nadaljnje življenje. Leta 1893 je odpotovala v Indijo na sedež društva in ga istega leta v Chicagu zastopala na World Parliament of Religions. Teozofijo in hindujsko filozofijo je predstavila tako bleščeče, da si je takoj pridobila naklonjenost hindujske javnosti, ki jo je nato podprla v njenih reformnih prizadevanjih za družbeno, vzgojno in politično prenovu Indije, ki jo je začela leta 1898 z ustanovitvijo Central Hindu College v Benaresu. Mahatma Gandhi je dejal, da je Annie Besant prebudila Indijo iz spanja, še posebej, ko je leta 1916 ustanovila Home Rule League in bila nato leta 1917 izvoljena za predsednico Indian National Congress. Annie Besant se je še nadalje vključevala v boj za pravice žensk in se posvečala pisanju teozofskih vsebin, saj je napisala številne članke in knjige, ki sedaj spadajo med klasična teozofska dela. Umrla je 20. septembra 1933 v Adyarju.